

TRANSPORTO TERMINIJOS VARTOSENOS INTERNETE LYGINAMOJI ANALIZĖ

Angelika Petrėtienė¹, Saulius Rinkevičius²

¹Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Humanitarinis institutas, Lietuvių kalbos katedra,
Saulėtekio al. 11, 10223 Vilnius, el. paštas lk@vv.vtu.lt

²Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Transporto inžinerijos fakultetas, Automobilių transporto katedra,
J. Basanavičiaus g. 28, 03224 Vilnius, el. paštas tif@ti.vtu.lt

Straipsnyje, naudojant populiarią ieškos sistemą www.google.lt, atlikta transporto terminijos vartosenos internete lyginamoji analizė. Nagrinėjamas leksikos, žodžių darybos normas atitinkančių ir jas pažeidžiančių terminų vartosenos dažnis. Sudarytos balanso ir dažniausiai pasitaikančių klaidų diagramos.

Reikšminiai žodžiai: transporto terminija, ieškos sistema www.google.lt, taisyklingi terminai, lietuviški atitikmenys, netaisyklingi terminai, balansas.

Įvadas

Vis daugiau įvairaus amžiaus žmonių Lietuvoje naudojami internetu. Tai virtualaus bendravimo priemonė, informacijos šaltinis ar būdas smagiai leisti laisvalaikį. Prieš kelerius metus pradėtos kurti interneto svetainės dabar tapo kasdieniu reiškiniu. Kiekviena įmonė stengiasi, kad interneto svetainė, būdama rinkodaros priemonė, reklamotų bendrovę, prisidėtų prie jos vardo populiarinimo, skatintų naudotis jos paslaugomis ar pirkti siūlomas prekes (Kupčinskaitė-Ryklienė 2004: 41). Dalykiškos ir tikslia, aiškia, taisyklinga kalba parašytos interneto svetainės taip pat padeda kurti patrauklų įmonių įvaizdį. Interneto svetainės ar kitokio pobūdžio čia teikiama informacija priskirtina viešajai rašytinei kalbai, kuriai labai svarbus kalbos taisyklingumas, sutikimas su bendrinės kalbos normomis. Toliau pateikiama transporto terminijos vartosenos internete analizė.

Leksika

Barbarizmai – senieji ar naujieji svetimžodžiai, turintys besiskolinančioje kalboje atitikmenų; neigiamą barbarizmų vertinimą labiausiai lemia tikimybė, kad jie gali nukonkuruoti savus žodžius (Vaičekauskienė 2004: 12). Daugiausiai transporto srityje yra slaviškos kilmės (rusų, lenkų, baltarusių) barbarizmų, kurie paplito sovietmečiu ir šiuo metu labiausiai mėgiami šnekamojoje kalboje privataus bendravimo atveju. Į tyrimą įtraukti *benzokolonkė, salnikas, kuzovas, klapanas, rič(i)agas, fūra* (žargoninės kilmės). Mažiau svetimžodžių, perimtų iš vakarų kalbų. Tirti pasirinkti šie: *sensorius* (angl. *sensor*), *kapotas* (pranc. *capot*), *bordačiokas* (pranc. *bordereau*), *šlagbaumas* (vok. *Schlagbaum*). 1 lentelėje pateikti barbarizmų vartosenos internete tyrimo rezultatai.

1 lentelė. *Barbarizmai*

Eil. Nr.	Barbarizmai	Interneto puslapių, kuriuose aptiktas barbarizmas, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Šarnyras	1 090	Lankstas	–
2	Sensorius	704	Jutiklis	843
3	Fūra	504	Krovininis automobilis	5 810
4	Benzokolonkė	27	Degalinė	690
5	Kapotas	315	Variklio dangtis	944
6	Salnikas	232	Riebokšlis	1 470
7	Bordačiokas	161	Dėklė, daiktinė	–
8	Šlagbaumas	135	Užkardas	392
9	Kuzovas	79	Kėbulas	611
10	Klapanas	31	Variklio vožtuvas	480
11	Rič(i)agas	4	Pavarų perjungimo svirtis	689
	Iš viso:	3 282		11 929
		Balansas	+8 647	

Iš 1 lentelės matyti, kad transporto srities barbarizmų internete dar neatsisakyta. Tik aki-vaizdus teigiamas balansas nuteikia optimistiškai: gal aptariamųjų žodžių vartoseną lemia ne nežinojimas, o vartosenos tradicija? Internetu visiškai nerasta barbarizmų *šarnyras* ir *bordačiokas* lietuviškų atitikmenų. Bendraujant su transportininkais, pastebima, kad lietuviškas *šarnyro* pakaitas gana sunkiai skinasi kelią ir jų šnekamojoje kalboje. *Šarnyras* (o ne *lankstas*) pavartotas ir atnaujintame Lietuvos standarte LST 1438:2005 *Automobiliai. Techninė priežiūra ir remontas*. Skolinio įsigalėjimas (vartosenos tradicija) gali būti pagrindas to skolinio nesmerkti (Miliūnaitė 2004: 40). Pvz., *autoservisas* ir lietuviškas atitikmuo *techninės priežiūros įmonė* – abu Lietuvių kalbos komisijos įteisinti kaip norminiai. Galbūt ir svetimžodį *šarnyras* reikėtų traktuoti kaip taisyklingą. Barbarizmo *bordačiokas* lietuviškų atitikmenų *daiktinė*, *dėklė* nepopuliarumą greičiausiai lemia jų naujumas.

Rezultatai rodo, kad gana neblogai lietuvių kalboje įsitvirtino terminai *pavarų perjungimo svirtis*, *kėbulas*, *vožtuvas*, *riebokšlis*, *variklio*

dangtis, *krovininis automobilis* (kiti teikiami atitikmenys – *vilkikas* (*su puspriekabe*), *automobilinis traukinys*).

Kaip teigia L. Vaicekauskienė, nelengva pamatuoti svetimžodžio atėjimo į sistemą faktą, t. y. atskirti laikiną reiškinį nuo ilgalaikio (Vaicekauskienė 2004: 14). Transporto srities senųjų barbarizmų (o jų yra ištis nemažai) vartosenos tyrimas rodo, kad pamažu dauguma skolinių, jeigu jiems būdinga svetima fonologija ir ortografija, negramatiškumas, svetimos sintaksinės konstrukcijos (Vaicekauskienė 2004: 13), užleidžia vietą lietuviškiems žodžiams.

Naujieji skoliniai. Transporto srities terminiją, skirtingai nei verslo ir ekonomikos, kompiuterijos, po Nepriklausomybės atkūrimo papildė palyginti nedaug vakarų kalbų naujųjų skolinių. Tirti pasirinkti naujieji skoliniai ir jų taisyklingos bei klaidingos vartosenos duomenys pateikti 2 lentelėje. Transporto ekonomikos terminijoje neretai pasitaiko bendrųjų verslo ir ekonomikos terminų – naujųjų skolinių, pvz.: automobilių *lizingas*, transporto *menedžeris*, transportavimo *kaštai*.

2 lentelė. *Naujieji skoliniai*

Eil. Nr.	Naujieji skoliniai	Interneto puslapių, kuriuose aptiktas skolinys, skaičius	Lietuviški atitikmenys	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas lietuviškas atitikmuo, skaičius
1	Automobilių lizingas	11 500	Automobilių išperkamoji nuoma	1 480
2	Automobilių tiuningas	10 900	Automobilių pertvarkymas	763
3	Tonuoti stiklai	2 460	Tamsinti stiklai	3 320
4	Parkingas	2 320	Automobilių aikštelė	18 900
5	Imobilazeris	2 180	1. Imobilizatorius 2. Vairo įtvaras	1 180 –
6	Aerouostas	1 080	Oro uostas	23 000
7	Automobilių parkavimas	647	Automobilių statymas	498
8	Transporto menedžeris	75	Transporto vadybininkas	11 000
9	Autobanas	58	1. Greitkelis 2. Automagistralė	528 2 650
10	Krovinių markiravimas	27	Krovinių žymėjimas	–
11	Transportavimo kaštai	10	Transportavimo sąnaudos	138
12	Autodetailingas	8	Automobilių apdaila	41
13	Parkomatas	3	Stovos skaitiklis	3
	Iš viso:	31 268		63 501
		Balansas	+32 233	

Kaip rodo 2 lentelės duomenys, puikiai pri-
gijęs lietuviškas pakaitas *vadybininkas* (nemažai
studentų jau nežino skolinio reikšmės), taip pat
sąnaudos, nors gana populiarius svetimžodis *li-
zingas*.

Pasikeitus ekonominei sistemai, Lietuvos au-
tomobilių rinką papildė įvairių tipų ir markių
vakarietiški automobiliai. Atsirado ir modernių
autoservisų, teikiančių ne tik automobilių prie-
žiūros, bet ir jų atnaujinimo, pertvarkymo pa-
slaugas. Taip lietuvių kalboje išpopuliarėjo šias
paslaugas įvardijantys ir automobilio puošybos
elementus apibūdinantys svetimžodžiai *tiunin-
gas* (anglų k. *tuning*), *autodetailingas* (gr. *autos* +
angl. *detailing*), *tonuoti stiklai*. Kaip matyti, *tiu-
ningas* internete labai populiarius, nors *automo-
bilių pertvarkymas* (kitas teikiamas atitikmuo
automobilių puošyba) taip pat pradėtas vartoti.
O štai *autodetailingas* vartojamas retai ir pra-
deda įsigalėti lietuviškas terminas *automobilių
apdaila*. Aptartieji žodžiai, taip pat svetimybė

parkingas (angl. *parking*) sudaryti su nelietuviš-
ka priesaga -ing. Skoliniai, turintys nelietuvišką
darybos formantą, sunkiau įsitvirtina lietuvių
kalboje. Svetimžodžiai *autodetailingas*, *parkin-
gas* jau įtraukti į *Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą*.

Svetimžodis gali būti adaptuojamas orto-
grafiskai (fonologiškai) ir morfologiškai (Vaice-
kauskienė 2004: 16). Plačiai vartojamas terminas
automobilių parkavimas aplietuvintas pridėdant
priesagą -imas. Vienas iš skoliniui *imobilaze-
ris* (angl. *immobilizer* < lot. *immobilis*) teikiamų
pakaitų – *imobilizatorius*. Lotyniška priesaga
-or- labiau tinka įvairių prietaisų, įrenginių pa-
vadinimams sudaryti nei angliška -er-. Tokios
darybos transporto terminų nemažai, pvz.,
akumuliatorius, *akceleratorius* ir t. t. Adaptuoti
terminai, kaip rodo tyrimo duomenys, interneto
vartotojų mėgiami.

Svetimžodžiui *parkomatas* (angl. *parking
meter*) teikiamas atitikmuo stovos skaitiklis, kaip
rodo tyrimo duomenys, – jau pradėtas vartoti.

Kitas siūlomas pakaitas (į tyrimą neįtrauktas) – *automobilių laikymo bilių automatas*.

Aerouostas (angl. *airport*, rus. *аэропорт*) taisyntinas dėl neteiktinos darybos (pirmasis dėmuo yra tarptautinis, antrasis – lietuviškas žodis). Iš 2 lentelės matyti, kad internete įsigalėjo lietuviškas atitikmuo *oro uostas*.

Nepopuliarus internete ir skolinys *autobanas* (vok. *die Autobahn*). Lietuvos automobilių magistralės pagal leidžiamąjį važiavimo greitį neprilygsta Vokietijos automagistralėms. Tad gal ne visai tikslus būtų atitikmuo *greitkelis* Lietuvos automagistralėms įvardyti. Jis, kaip rodo tyrimo rezultatai, ir nėra populiarus. Tinkamiausi terminai – *automobilių magistralė*, *automagistralė*. Vartotinas ir tarptautinis žodis *autostrada*.

Semantizmai. Tam tikrame kontekste savi taisyklingi žodžiai gali būti pavartojami ir svetimais, jiems nebūdinga reikšmė. Kalbama apie

semantizmus, kurie, anot A. Kunevičienės, sudaro didžiausią ir pavojingiausią klaidų grupę (Kunevičienė 2003: 73). Tirti pasirinkti svarbesni transporto srities semantizmai. Jų taisyklingos ir klaidingos vartosenos internete statistiniai duomenys pateikti 3 lentelėje.

Įspūdingas puslapių, kuriuose pavartoti terminai *automobilių priežiūra*, *naudoti automobiliai*, skaičius rodo, kad šie terminai yra įsigalėję ir vartojant klystama retai. Tačiau užrašus *techninis aptarnavimas*, *dėvėti automobiliai*, *dėvėtos padangos* vis dar galima pamatyti Vilniaus miesto reklaminėse iškabose, kurios rodo paprasčiausią jų sudarytojų abejingumą gimtajai kalbai.

Terminai *atidirbęs tepalas*, *atidirbusios dujos* pirmiausia taisyntini dėl netaisyklingos darybos (sudėtinių terminų dėmeniu paprastai eina neveikiamosios rūšies dalyvis). L. Vaicekauskienės nuomone, svarbus yra darybos elementų motyvuotumas, siejantis semantinę ir darybi-

3 lentelė. Semantizmai

Eil. Nr.	Semantizmai	Interneto puslapių, kuriuose aptikta klaida, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Automobilių techninis aptarnavimas	2 370	Automobilių techninė priežiūra	24 600
2	Automobilio tarnavimo laikas	712	Automobilio naudojimo laikas	30
3	Dėvėti automobiliai	252	Naudoti automobiliai	67 900
4	Geometrijos atstatymas	229	Geometrijos atkūrimas	23
5	Dėvėtos padangos	125	Naudotos padangos	630
6	Dėvėtų automobilių dalys	50	Naudotų automobilių dalys	19
7	Alyvos padavimas	35	Alyvos tiekimas	7
8	Atidirbusios dujos	30	Naudotos dujos	43
9	Įmonės vystymas	16	Įmonės plėtra	150
10	Atidirbęs tepalas	10	Naudotas tepalas	314
11	Detalės išmatavimai	8	Detalės matmenys	13
Iš viso:		3 837		93 729
		Balansas	+8 982	

nę kalbos sistemas (Vaicekauskienė 2004: 14). Leksikos požiūriu *atidirbti* – tai atlikti pareigą dirbant (Keinys 2000: 47). Tačiau šis griozdiškas semantizmas, kaip rodo 3 lentelės duomenys, vis dar populiarus.

Tiesiog paraidžiui iš rusų kalbos išverstas semantizmas *alyvos padavimas* dažnai vartojamas ne tik internete, bet ir baigiamuosiuose studentų darbuose. PATŽ (Katalynaitė 1995) pateiktas taisyklingas terminas *alyvos tiekimas*, taip pat *automobilio naudojimo laikas*, *automobilio geometrijos atkūrimas* – vis dar neišmukti. Nors prieš keletis metų didele klaida nelaikytas semantizmas *įmonės vystymas* – jau retai vartojamas. Įsigalėjo terminas *įmonės plėtra* (*plėtimas*, *plėtotė*).

Daliniai semantizmai. 4 lentelėje pateikti būdingiausi daliniai transporto srities semantizmai, t. y. žodžiai, turintys netaisyklingą priešdėlį.

Tyrimo duomenys rodo, kad dažniausiai vartojami daliniai semantizmai yra *tarptautiniai krovinių pervežimai*, *krovinių pervežimai*. Pervežimas vartojamas kalbant apie nuvežimą, perkėlimą į kitą vietą, o apibendrinta reikšmė vartotinas *vežimas* (*vežimai*). Šis semantizmas

dažnas ir miesto, ir spaudos reklamose. Didelis šių žodžių netaisyklingos vartosenos dažnis lėmė ir bendrą neigiamą dalinių semantizmų vartosenos balansą. Tačiau kitų 4 lentelėje pateiktų žodžių vartosenos situacija nėra tokia bloga. Vadinas, interneto vartotojai nebloggeriai išmano priešdėlinių žodžių vartoseną. Tai pasakytina apie į *Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą* įtrauktus terminus *akumuliatoriaus užkrovimas*, *požeminis praėjimas*, *užsipilti benzino*. Nedidelis puslapių, kuriuose jie pavartoti, skaičius rodo, kad taisyklingi terminai – *akumuliatoriaus įkrovimas*, *požeminė perėja*, *prisipilti benzino* – puikiai įsiminti. Visiškai nesuklysta vartojant žodžių junginį *pervežti per sieną* (pravežti – vežti pro šalį (Keinys 2000: 592). Veiksmažodis *praeiti* reiškia ėjimą pro ką nors. Taigi galima *praeiti pro techninės apžiūros centrą*, o techninę apžiūrą reikia pereiti (gali būti ir *atlikti techninę apžiūrą*, *techniškai patikrinti automobilį*).

Žodžių daryba

Priesagos -inis, -ė vediniai. Sintetinės kalbos ypač pasižymi darinių gausumu (lietuvių

4 lentelė. *Daliniai semantizmai*

Eil. Nr.	Daliniai semantizmai	Interneto puslapių, kuriuose aptikta klaida, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Tarptautiniai krovinių pervežimai	1 660	Tarptautiniai krovinių vežimai	20
2	Krovinių pervežimai	628	Krovinių vežimai	244
3	Praeiti techninę apžiūrą	27	Pereiti techninę apžiūrą	10
4	Užsipilti benzino	14	Prisipilti benzino	14
5	Požeminis praėjimas	3	Požeminė perėja	287
6	Akumuliatoriaus užkrovimas	1	Akumuliatoriaus įkrovimas	48
7	Pravežti per sieną	0	Pervežti per sieną	25
	Iš viso:	2 333		648
		Balansas	–1 685	

5 lentelė. *Priesagos -inis, -ė vediniai*

Eil. Nr.	Netaisyklingi priesagos -inis, -ė vediniai	Interneto puslapių, kuriuose aptikta klaida, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Automobiliniai dažai	1060	Automobilių dažai	275
2	Dujinė įranga	886	Dujų įranga	653
3	Akumulatorinė baterija	53	Akumuliatorių baterija	591
4	Bekamerinės padangos	47	Bekamerės padangos	4
5	Bevizinis įvažiavimas	4	Bevizis įvažiavimas	10
6	Daugiacilindrinis variklis	3	Daugiacilindris variklis	1
7	Automobilinės dalys	0	Automobilių dalys	13 400
	Iš viso:	2 053		14 934
		Balansas	+12 881	

kalboje darinių skaičiuojama ne mažiau kaip keturi penktadaliai) (Vaičekauskienė 2004: 15). Priesagos *-inis, -ė* būdvardžių vartoseną – viena iš painiausių žodžių darybos temų. Anot A. Paulauskienės, jeigu labiau pabrėžiamas tam tikrą ypatybę turintis daiktas (veikėjas ar objektas), vartojamas kilmininkas. Jeigu pabrėžiama ypatybė, rūšis, tada teiktinesni priesagos *-inis, -ė* būdvardžiai (Paulauskienė 2001: 116).

Tačiau, remiantis 5 lentelės duomenimis, galima teigti, kad šio darybos tipo transporto terminai dažniau vartojami taisyklingai. Prieš-

tingi terminų *automobilinės dalys* ir *automobiliniai dažai* tyrimo rezultatai. Kaip matyti, internete vartojamas tik taisyklingas terminas *automobilių dalys*. Tačiau analogiškos darybos terminas *automobilių dažai* pavartotas rečiau nei klaidingasis *automobiliniai dažai*. Panaši terminų *bekamerinės padangos* ir *bevizinis įvažiavimas* situacija. Šie terminai taisytini dėl netinkamos darybos (priešdėlis *be-* nevartotinas su priesagos *-inis, -ė* būdvardžiais). Taip pat interneto vartotojai turėtų įsidėmėti, kad su šia priesaga nesudaromi ir sudurtiniai terminai

6 lentelė. *Priesagų -ėjas, -tojas vediniai*

Eil. Nr.	Netaisyklingi priesagų -ėjas, -tojas vediniai	Interneto puslapių, kuriuose aptikta klaida, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Autopakrovėjas	66	Automobilinis krautuvas	35
2	Akumulatoriaus pakrovėjas	65	Akumulatoriaus kroviklis	29
3	Tepalo atskyrėjas	8	Tepalo atskyriklis	0
4	Triukšmo slopintojas	1	Triukšmo slopintuvas	57
5	Vandens išpurškėjai	0	Vandens purkštukai	17
	Iš viso:	140		138
		Balansas	-2	

(*daugiacilindrinis variklis* pavartotas dažniau nei taisyklingasis terminas *daugiacilindris variklis*). Taisyklingos vartosenos dažnį gali lemti ir norminimo tradicija. Pavyzdžiui, termino *akumuliatorių baterija* teigiamam vartosenos balansui galbūt įtakos turi ir tai, kad yra minimas dažnesniuose šaltiniuose (pvz., Lietuvos standarte LST 1438:2005 *Automobiliai. Techninė priežiūra ir remontas*).

Priesagų -ėjas, -tojas vediniai. Ne kartą kalbininkų aptarta priesagų -ėjas, -tojas vartoseną. 6 lentelėje pateikti būdingesni su šiomis priesagomis sudaryti transporto terminai ir jų taisyklingi atitikmenys. Jų vartojimas yra nulemtas kitų kalbų žodžių struktūros kopijavimo (Gaivenis 2002: 37).

Lietuvių kalboje įvairiems prietaisams, įrenginiams pavadinti vartojamos priesagos -tuvas, -iklis, -tukas, -alas, -eklis, -urys, -orius ir kt. Tačiau, deja, internete populiariesni transporto terminai, sudaryti su priesagomis, kuriomis paprastai įvardijamos žmonių profesijos, pareigos.

Hibridiniai sudurtiniai žodžiai. Transportininkų kalboje daug sudurtinių terminų, kurių pirmasis dėmuo *auto-*. Reikia įsidėmėti, kad nevartojami dūriniai, sudaryti iš dėmens *auto-*: a) lietuviško žodžio, reiškiančio automobilio dalį ar jam priklausančią daiktą, pvz., *autodalys*, *autostiklai*; b) ryškia priesagą turinčio veiks-

mažodinio daiktavardžio, reiškiančio veiksmą ar veiksmo vietą, pvz., *autoplovykla*, *autoįvykis* (Kunevičienė 2003: 111). Kai negalima sudurti pirmojo tarptautinio dėmens nepakeitus antrojo dėmens galūnės, vietoj jų reikia vartoti tik žodžių junginį (Paulauskienė 2004: 280), pvz., *turbovariklis* (= *turbininis variklis*). Tokie terminai įmanomi, kai abu sudurtinio žodžio dėmenys yra tarptautiniai, pvz.: *autocentras*, *autosalonas*, *autokosmetika*, *turbokompresorius*. Remiantis 7 lentelės duomenimis, galima teigti, kad sudurtiniai žodžiai interneto vartotojų yra labiausiai nesuprasti. Tai rodo didelis neigiamas balansas.

Įvardžiuotinė forma – sudėtinių terminų darybos priemonė. Įvardžiuotinė forma objektą ar subjektą išskiria iš kitų, į jį panašių, apibrėžia, pabrėžia, paryškina aptariamą jo savybę. Todėl įvardžiuotinė forma yra būtinas sudėtinių terminų, kuriems būdingas apibrėžtumas ir išskyrimas iš kitų analogiškų dalykų, rodiklis (Kaulakienė 2005: 44). Iš 8 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad dažniausiai pavartotas *mobilus telefonas* – sudėtinis terminas, kurio rūšinis dėmuo yra paprastasis būdvardis. Tai nėra transporto terminas, tačiau jis populiarus ir šios srities specialistų kalboje, todėl pasirinktas tirti. Kiti lentelėje pateikti žodžiai – automobilizmo terminai. Apžvelgus jų taisyklingos ir klaidingos vartosenos dažnį, pastebima opozicija naujas/nenaujas.

7 lentelė. Hibridiniai sudurtiniai žodžiai

Eil. Nr.	Taisytini sudurtiniai žodžiai	Interneto puslapių, kuriuose aptikta klaida, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Autodalys	37 600	Automobilių dalys	13 400
2	Autoplovykla	524	Automobilių plovykla	215
3	Autoįvykis	402	Eismo įvykis	14 900
4	Autostiklai	130	Automobilių stiklai	859
5	Autodažai	79	Automobilių dažai	275
6	Turbovariklis	8	Turbininis variklis	102
Iš viso:		38 743		29 751
		Balansas	-8 992	

8 lentelė. *Įvardžiutinė forma – sudėtinių terminų darybos priemonė*

Eil. Nr.	Netaisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose aptikta klaida, skaičius	Taisyklingi terminai	Interneto puslapių, kuriuose pavartotas taisyklingas terminas, skaičius
1	Mobilus telefonas	20 800	Mobilusis telefonas	17 700
2	Keliama galia	413	Keliamoji galia	1 500
3	Privalomas transporto priemonių draudimas	300	Privalomasis transporto priemonių draudimas	89
4	Išmetamos dujos	184	Išmetamosios dujos	431
5	Tuščia eiga	130	Tuščioji eiga	55
6	Bendra automobilio masė	24	Bendroji automobilio masė	64
7	Leistinas važiavimo greitis	8	Leidžiamasis važiavimo greitis	0
8	Važiuojama dalis	0	Važiuojamoji dalis	299
	Iš viso:	21 859		20 138
		Balansas	–1 721	

Ankstesni transporto terminai dažniau vartojami taisyklingai (*keliamoji galia, išmetamosios dujos, bendroji automobilio masė, važiuojamoji dalis*). Ir, atvirkščiai, ne taip seniai Lietuvoje išgaliojo *privalomasis transporto priemonių draudimas*. Naują realiją įvardijantis taisyklingas terminas, tikėtina, dar neišmoktas. Terminas *leistinas važiavimo greitis* neteiktinas dėl dviejų dalykų. Kaip minėta, sudėtinio termino rūšinis dėmuo turi būti įvardžiutinis. Šiuo atveju ir reikiamybės dalyvis *leistinas* keistinas neveikiamosios rūšies esamojo laiko dalyviu *leidžiamasis*. Taisyklingas terminas *leidžiamasis važiavimo greitis* – internete dar nepradėtas vartoti.

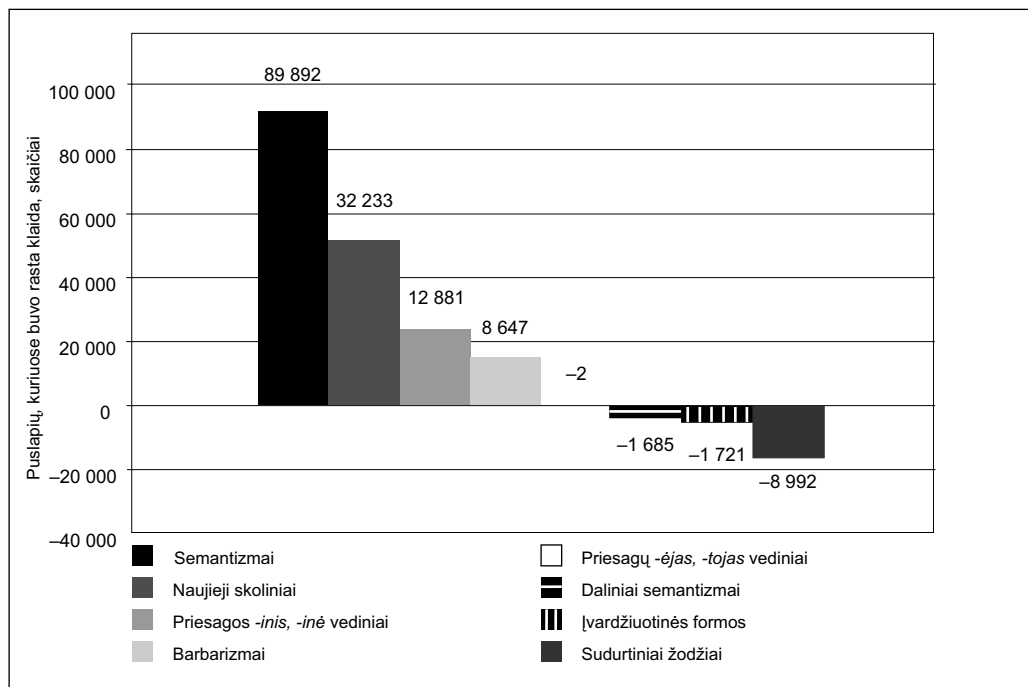
Išvados

Transporto terminijos vartosenos internete tyrimas parodė, kad interneto kalbą reikia tobulinti. 1 pav. pateikta balanso diagrama leidžia daryti išvadą, kad ypač daug dėmesio tekstų kūrėjai turėtų skirti terminų darybai, nes taisyklingų darinių vartosenos balansas yra neigiamas.

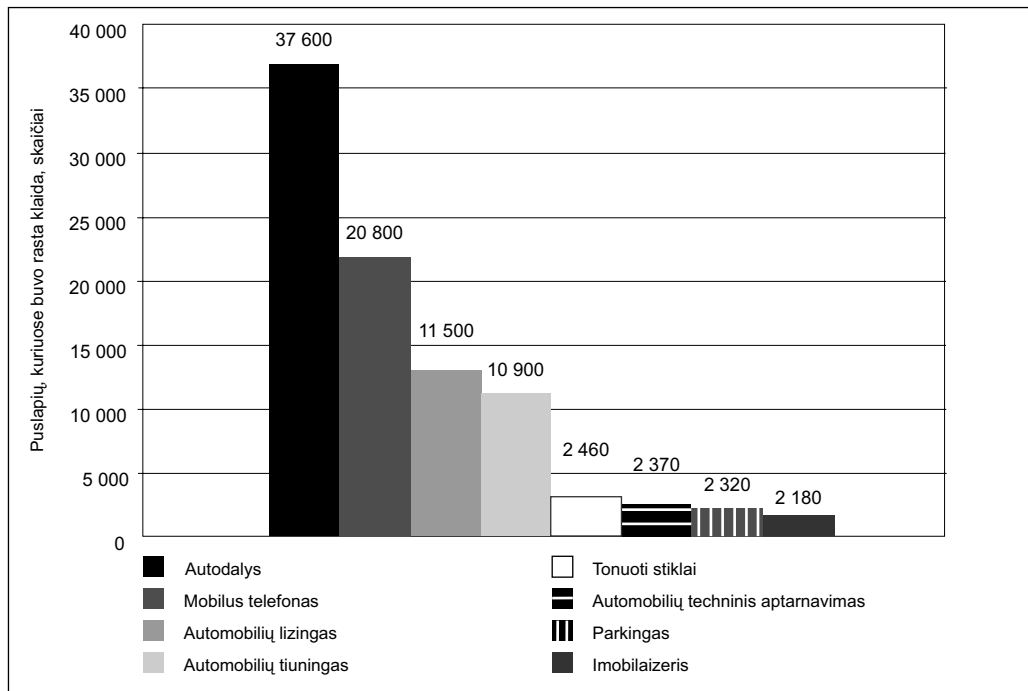
Neįsiminti patys elementariausi žodžių darybos būdai. Pavyzdžiui, vis dar klystama vartojant priesagų -ėjas, -ojas vedinius. Autopakrovėjas seniai įtrauktas į *Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą*, tačiau daug dažniau vartojamas netaisyklingai. Interneto tekstų kūrėjams su šiuo klaidų sąrašu pirmiausia ir reikėtų susipažinti.

2 pav. pateikti dažniausiai netaisyklingai internete pavartoti transporto terminai.

Kaip matyti, tiek neatitinkantys leksikos normų, tiek netaisyklingos darybos terminai patenka į šį sąrašą. Naujųjų skolinių vartoseną pateisinama tuo, kad dauguma jų šiuo metu nelaikytini didelėmis kalbos klaidomis, kai kurie lietuviški atitikmenys tik pradeda įsigalėti. Tačiau kitokio pobūdžio klaidas galima paaiškinti tik interneto tekstų kūrėjų aplaidumu.



1 pav. Balanso diagrama



2 pav. Dažniausiai pasitaikančių klaidų diagrama

Literatūra

Kupčinskaitė-Ryklienė, A. 2004. „Reklama ir informacija interneto svetainėje“, iš *Reklamos kalba*. Vilnius: LKI, 41–45.

Vaicekauskienė, L. 2004. „Teorinės svetimžodžių norminimo prielaidos“, iš *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Vilnius: LKI, 9–28.

Miliūnaitė, R. 2004. „Skolinių vertės motyvacija“, iš *Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba*. Vilnius: LKI, 30–54.

Kunevičienė, A. ir kt. 2003. *Specialybės kalbos kultūra*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.

Keinys, S. ir kt. 2000. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: LKI.

Katalynaitė, R. ir kt. 1995. *Penkiakalbis automobilių terminų žodynas*. Vilnius: Keturi ratai.

Paulauskienė, A. 2001. *Lietuvių kalbos kultūra*. Kaunas: Technologija.

Gaivenis, K. 2002. *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys*. Vilnius: LKI.

Paulauskienė, A. 2004. *Teisininkų kalba ir bendrosios normos*. Vilnius: Justitia.

Kaulakienė, A. ir kt. 2005. *Baigiamasis studijų darbas*. Vilnius: Technika.

COMPARATIVE ANALYSIS OF TRANSPORT TERMINOLOGY USAGE ON THE INTERNET

Angelika Petrėtienė, Saulius Rinkevičius

The paper deals with the comparative analysis of the usage of transport terminology on the Internet using the popular search engine www.google.lt. It analyses the frequency of correct and incorrect usage of lexis, word-building and pronominal forms. The charts show what mistakes are mostly made and that they are mainly term building mistakes. The usage of new loanwords can be justified because most of them are not considered as serious language mistakes. Although, mistakes of another kind can only be explained as the negligence of the authors of the Internet text.

Keywords: transport terminology, search engine www.google.lt, term-building mistakes, new loanwords, right terms.

Iteikta 2006-04-20; priimta 2006-05-16